



# inhoudsopgave

|   |   |
|---|---|
| inhoudsopgave .....   | 1 |
| 1. INLEIDING .....  | 2 |
| 2. WAT IS DYSCALCULIE? .....                                      | 3 |
| 3. SIGNALERING VAN MOGELIJKE DYSCALCULIE .....                    | 4 |
| 4. DYSCALCULIEFACILITEITEN .....                                  | 5 |
| 4.1 Dyscalculiepas .....  | 5 |
| 4.2 Compenserende faciliteiten .....                              | 5 |
| 4.3 Dispenserende faciliteiten .....                              | 5 |
| 5. Begeleiding door het schoolteam .....                          | 6 |
| 5.1 Dyscalculiecoach .....  | 6 |
| 5.2 Mentor .....  | 6 |
| 5.3 Docenten .....  | 6 |
| 6. DIDACTISCHE EN PEDAGOGISCHE BENADERING .....                   | 7 |
| 6.1 De verantwoordelijkheid van de leerling met dyscalculie ..... | 7 |
| 6.2 Benadering op school .....                                    | 7 |
| 6.3 Ouders .....  | 8 |
| 6.4 Tot slot .....  | 8 |

# 1. INLEIDING

Voor u ligt het protocol dyscalculie van het Hooghuis, locatie Heesch. Dit protocol is bedoeld om iedereen (docenten, ouders, leerlingen, basisscholen) in en rondom de school te informeren over het dyscalculiebeleid op onze school, het Hooghuis Heesch. Het Hooghuis Heesch wil leerlingen met dyscalculie, wat betreft hun schoolse ontwikkeling, de kans geven om hun talenten zo optimaal mogelijk te ontwikkelen, zodat zij profiteren van onderwijs op een niveau waar zij gezien hun capaciteiten thuishoren.

In dit protocol wordt het volgende beschreven:

- De definitie van en een korte uitleg over dyscalculie.
- De signalering en eventuele verwijzing voor diagnostisch onderzoek van leerlingen met een vermoeden van dyscalculie.
- Dyscalculiefaciliteiten, de begeleiding van leerlingen met een dyscalculieverklaring en de pedagogisch-didactische invalshoek van school.

Het protocol dyscalculie is een leidraad en veranderbaar: het zal, wanneer daar aanleiding voor is, worden aangepast aan omstandigheden, mogelijkheden en veranderingen.

## 2. WAT IS DYSCALCULIE?

Dyscalculie betekent letterlijk 'niet kunnen berekenen'. Bij dyscalculie kampen leerlingen met ernstige en hardnekkige problemen met het leren en vlot/accuraat oproepen en toepassen van reken-wiskunde kennis. De definitie van dyscalculie geeft, net als bij dyslexie, een beschrijving van de problemen en noemt geen oorzaken of verklaringen.

Leerlingen met dyscalculie:

- hebben moeite met het automatiseren van eenvoudige sommen, gebruiken simpele procedures (blijven bijvoorbeeld lang op de vingers tellen in plaats van te werken met clusters van getallen; 5, 10, 100 etc.)
- maken veel fouten in een stapsgewijze aanpak, hebben problemen met de volgorde van de te nemen stappen bij een bepaalde strategie
- kunnen geen associaties maken met eerder opgedane kennis
- hebben problemen met de plaats van getallen en keren veelvuldig getallen om
- hebben problemen met ruimtelijk inzicht (bijv. topografie)
- hebben moeite met kloklezen
- hebben veel moeite met het afleiden van rekensommen uit tekstueel weergegeven opdrachten

Het is niet noodzakelijk dat alle kenmerken aanwezig zijn en/of in even grote mate aanwezig zijn om toch te kunnen spreken van dyscalculie.

Door deze kenmerken blijven leerlingen met dyscalculie wat betreft hun reken- en wiskunde schoolprestaties achter bij het niveau dat op school van hen verwacht wordt. Leerlingen met dyscalculie hebben vaak minder zelfvertrouwen, zijn gespannen of faalangstig, omdat ze elke dag weer geconfronteerd worden met hun rekenproblemen.

We spreken van dyscalculie als ernstige rekenproblemen, ondanks langdurige deskundige begeleiding en zorgvuldige afstemming, hardnekkig blijven en onveranderd blijven bestaan. Dyscalculie is een stoornis die onderzocht en vastgesteld moet worden door een gedragswetenschapper, deze geeft ook een dyscalculieverklaring af.

### 3. SIGNALERING VAN MOGELIJKE DYSCALCULIE

Een groot deel van de leerlingen met dyscalculie wordt op de basisschool al gesignaleerd en meteen gemedieerd. Het gebeurt echter ook dat er wel rekenproblemen gesignaleerd zijn bij een leerling, maar dat deze nog niet als dusdanig ernstig worden gezien dat vervolgonderzoek nodig wordt geacht. Dit kan blijken uit het dossier dat bij aanmelding van een leerling wordt opgesteld.

Het is van belang de leerproblemen in kaart te brengen door een soort vooronderzoek. Dit kan op school worden gedaan. Het uiteindelijke diagnostische onderzoek, waarbij eventueel de diagnose dyscalculie wordt gesteld, wordt niet uitgevoerd op onze school. Ouders dienen zelf dit officiële onderzoek te laten doen bij een externe organisatie.

Bij dyscalculieverdachte leerlingen kunnen een paar rekentoetsen afgenomen worden om de rekenachterstand te bepalen. Deze toetsing wordt gedaan door de dyscalculiecoach van Hooghuis Heesch. Indien er aanwijzingen zijn voor ernstige rekenproblemen, wordt ouders geadviseerd verder onderzoek te laten doen. Aan twee criteria moet dan al zijn voldaan, namelijk de aanwezigheid van een leerachterstand én didactische resistentie. Dit laatste criterium houdt in dat de leerling, ondanks extra intensieve rekenbegeleiding, onvoldoende vooruitgang laat zien op dit gebied. Indien er nog onvoldoende aangetoond kan worden dat er sprake is van een hardnekkig probleem (didactische resistentie), wordt ouders geadviseerd een rekentraining aan te vragen bij een externe instantie.

Wanneer een leerling in het traject van de onderkenning van het probleem zit, heeft een leerling recht op de faciliteiten zoals beschreven in dit protocol. Als binnen het externe vervolgonderzoek geen diagnose dyscalculie wordt gesteld, vervalt direct het recht op de beschreven faciliteiten. Wanneer uit de extern gevolgde rekentraining wel de mogelijke aanwezigheid van dyscalculie aangetoond is, heeft de leerling na afronding van de training nog een half jaar recht op de faciliteiten voor leerlingen met dyscalculie. In dit halve jaar dient er een officiële dyscalculieverklaring afgegeven te worden om gebruik te mogen blijven maken van de faciliteiten. Wanneer een leerling na dat halve jaar niet in het bezit is van een officiële dyscalculieverklaring vervallen de faciliteiten. Ouders kunnen er natuurlijk voor kiezen om (nog) geen officieel onderzoek te laten doen. Er kan dan echter geen gebruik worden gemaakt van dyscalculiefaciliteiten.

## 4. DYSCALCULIEFACILITEITEN

### 4.1 Dyscalculiepas

De adviezen gegeven over de faciliteiten in een dyscalculieverklaring zijn meestal algemeen en niet altijd precies op de betreffende leerling toegespitst. Dit houdt in dat de vermelde faciliteiten op de dyscalculieverklaring in het voortgezet onderwijs meer gespecificeerd moeten worden. In overleg met betrokken partijen wordt o.l.v. de dyscalculiecoach gekeken naar welke faciliteiten de leerling echt nodig heeft. Tevens moeten de toegekende faciliteiten binnen de mogelijkheden van de school passen én voldoen aan de wettelijke bepalingen (denk aan examenvoorschriften). De dyscalculiefaciliteiten waar de leerling na overleg gebruik van kan gaan maken, worden vermeld op een dyscalculiepas. Deze pas is gedurende de hele middelbareschooltijd geldig (er wordt dus niet ieder schooljaar een nieuwe pas afgegeven, tenzij de overeengekomen faciliteiten veranderen). Binnen de inzetbare dyscalculiefaciliteiten kan er ook onderscheid worden gemaakt tussen compenserende en dispenserende maatregelen

### 4.2 Compenserende faciliteiten

Tijdens lessen en toetsen mag een leerling gebruik maken van de volgende Hulpmiddelen:

- Extra tijd voor het maken van toetsen, proefwerken en examens (met een maximum van 25%) waarbij rekenen een onderdeel is.
- Wanneer tijdverlenging niet mogelijk is, hebben deze leerlingen recht op vermindering van vragen.
- Tijdens lessen en toetsen mag een leerling gebruik maken van een rekenmachine (dit geldt bij het examen voor alle leerlingen en wordt daarom op de site van de Rijksoverheid niet apart vermeld).
- De leerling heeft recht op het gebruik van stappen/hulpkaarten. Bij het (school)examen mag de leerling alleen nog gebruik maken van de standaard rekenkaart, dit is een georganiseerd klad/uitwerkpapier, hierop staan geen formules. Andere hulpmiddelen zijn bij het centrale examen niet toegestaan.
- De leerling heeft recht op een aangepaste beoordeling rekenfouten. Herhalingsfouten worden slechts 1 keer geteld, sommen waarbij de berekening wel goed is maar de uitkomst niet worden niet helemaal fout gerekend.
- Indien mogelijk wordt een leerling de mogelijkheid geboden tot het verbaliseren van probleemoplossingen.

### 4.3 Dispenserende faciliteiten

Binnen VMBO-T is het mogelijk, in de bovenbouw, een profiel zonder wiskunde te kiezen.

→ Niet alle leerlingen met dyscalculie zullen gebruik maken van alle regelingen; in overleg met de dyscalculiecoach zal worden bepaald wat er voor een bepaalde leerling nodig is.

## 5. Begeleiding door het schoolteam

### 5.1 Dyscalculiecoach

Voor de leerling met dyscalculie is er op Hooghuis locatie Heesch een dyscalculiecoach.

De dyscalculiecoach is het aanspreekpunt voor de leerling met dyscalculie, zijn mentor en zijn ouders wanneer het gaat over leerproblemen en compenserende maatregelen of extra faciliteiten. Alle leerlingen met dyscalculie worden, wanneer zij op Hooghuis locatie Heesch instromen, uitgenodigd voor een gesprek met de dyscalculiecoach. In dit intakegesprek worden de leerling-specifieke wensen en problemen m.b.t. dyscalculie in kaart gebracht. Leerlingen die al langer op onze school zitten, worden minimaal één keer per jaar door de dyscalculiecoach uitgenodigd om te bespreken of de aangegeven dyscalculiefaciliteiten nog passend zijn. Leerlingen kunnen bij de dyscalculie coördinator terecht wanneer ze vragen hebben over faciliteiten of wanneer ze tegen zaken betreffende hun dyscalculie aanlopen die ze niet zelf kunnen oplossen. De dyscalculiecoach is via de mail bereikbaar. Het juiste mailadres is via mentor of teamleider op te vragen. Verder inventariseert de dyscalculiecoach de faciliteiten voor de eindexamenleerlingen en geeft deze door aan de examencommissie.

### 5.2 Mentor

De mentor is de spil in de begeleiding van alle leerlingen. Aan het begin van het schooljaar brengt de dyscalculiecoach de mentor op de hoogte van de leerling met dyscalculie. Het is de taak van de mentor om de vakdocenten op de hoogte te brengen over de leerlingen met dyscalculie in de klas. Ook is de vakdocent op de hoogte via de dyscalculiepas van de leerling. Er is contact tussen de dyscalculiecoach en mentor over de voortgang van de leerling met dyscalculie.

### 5.3 Docenten

- Bied uitleg en instructie zoveel mogelijk visueel en stapsgewijs aan (probeer wiskunderegels zoveel mogelijk te visualiseren op het bord)
- Controleer of de leerling de uitleg begrepen heeft
- Geef extra uitleg bij abstracte opdrachten
- Laat de leerling werken met rekenmachine en kladpapier
- Leer de leerling effectief gebruik te maken van de rekenmachine
- Laat opdrachten of onderdelen waar de leerling moeite mee heeft oefenen en herhalen
- Overleg welke plaats in de klas prettig is, zodat de leerling de instructie zo goed mogelijk mee krijgt en indien nodig extra aansturing/instructie kan krijgen
- Voor vakspecifieke hulp is het van belang om te isoleren (één deelvaardigheid), integreren (bredere vaardigheid), generaliseren en transfereren (ruimere context)
- Houd (eventuele) onzekerheid in de gaten

## 6. DIDACTISCHE EN PEDAGOGISCHE BENADERING

Dyscalculie is een leerprobleem dat samen kan gaan met een emotioneel probleem. Herkenning en erkenning zijn sleutelwoorden; het is belangrijk om leerproblemen goed in kaart te brengen en serieus te nemen. Daarnaast is het van belang dat de leerling eigenaar wordt van het eigen leerproces en hier ook verantwoordelijkheid voor leert dragen. De leerling denkt mee in het vinden van oplossingen en draagt zorg voor zijn eigen inzet.

### 6.1 De verantwoordelijkheid van de leerling met dyscalculie

Wanneer je dyscalculie hebt, heb je waarschijnlijk meer moeite met wiskunde, het werken met getallen en het uitvoeren van rekenprocedures. Dit betekent niet dat je wiskunde op moet geven, maar wel dat je extra inspanningen moet doen. Jij bent medeverantwoordelijk voor jouw leerproces!

Let op de volgende dingen:

- Zorg dat je altijd je dyscalculiepas bij je hebt
- Leg de dyscalculiepas tijdens de toets op je tafel
- Bij verlies van de dyscalculiepas meld je dit zo snel mogelijk bij de dyscalculiecoach
- Vermeld "DC" op het antwoordblad van de toets
- Vertel aan docenten dat jij dyscalculie hebt en vertel daarbij ook waar jij behoefte aan hebt.
- Stel in de klas vragen, geen enkele vraag is dom, het niet stellen van vragen is wel dom.
- Vraag om extra uitleg wanneer je die nodig hebt
- Maak gebruik van hulpmiddelen: rekenmachine, kladpapier, hulpkaarten (misschien heb je nog een boekje van de basisschool)
- Maak tijdens de les aantekeningen
- Noteer je huiswerk zorgvuldig en maak dit (eventueel met extra hulp) altijd.
- Ga bij het maken van wiskunde opdrachten steeds stapsgewijs te werk:
  - Lees eerst de opgave zorgvuldig
  - Vertel in eigen woorden wat er gevraagd wordt
  - Onderstreep belangrijke informatie in de opdracht of schrijf deze op kladpapier
  - Bereken de opgave
  - Controleer of je antwoord gegeven hebt op de vraag

### 6.2 Benadering op school

*Accepteren:* dyscalculie is een leerprobleem dat niet overgaat, ook niet door veel oefenen. Leerlingen hebben vaak al veel negatieve ervaringen opgedaan. Begrip voor hun leerprobleem is essentieel om hen zo goed mogelijk te laten presteren.

*Stimuleren en ondersteunen:* het is belangrijk de leerlingen te stimuleren en hen succeservaringen te laten opdoen. Het geven van feedback helpt de leerling om zelf verantwoording te nemen voor zijn leerproces. Structuur, duidelijkheid en effectieve instructie in de les zijn voor alle leerlingen, maar met name voor de leerlingen met een leerprobleem belangrijk.

*Compenseren en dispensereren:* de leerling wordt in staat gesteld faciliteiten, hulpmiddelen en dispenserende maatregelen te gebruiken om tot een zo goed mogelijk resultaat te komen.



### 6.3 Ouders

Het Hooghuis Heesch betreft de ouders bij de begeleiding van de leerlingen. Naast regulier contact met de mentor, kunnen ouders altijd contact hebben met de dyscalculiecoach met algemene of specifieke vragen. Vraag de mentor of teamleider van uw kind naar de contactgegevens van de dyscalculiecoach.

### 6.4 Tot slot

Hoewel het ondersteuning bieden aan leerlingen met dyscalculie is opgenomen onder de basisondersteuning die VO-scholen dienen te bieden in het kader van Passend Onderwijs, is het in de praktijk vaak zoeken naar wat goed werkt en wat organisatorisch en financieel efficiënt is. Dit protocol zal derhalve regelmatig geëvalueerd en aangepast moeten worden.

Wij maken daarvoor ook gebruik van de landelijke regelgeving zoals vermeld op de site van de rijksoverheid. Het College voor Toetsen en Examens (CvTE) publiceert jaarlijks een brochure over de mogelijkheden voor kandidaten met een beperking bij centrale examens in het voortgezet onderwijs. De brochure verschijnt in september, en is geldig voor de centrale examinering direct daaropvolgend. Zie: <https://www.examenblad.nl/onderwerp/kandidaten-met-een-beperking/2021?topparent=vga6k854m5p9>



Oog hebben voor elkaar



Kies de kleur die bij je past



Je eigen stek



**HEESCH**  
VMBO-G • VMBO-T

Schoonstraat 34  
5384 AP Heesch

Postbus 384  
5340 AJ Oss

Tel: 0412 - 224 130  
[infoheesch@hethooghuis.nl](mailto:infoheesch@hethooghuis.nl)  
[heesch.hethooghuis.nl](http://heesch.hethooghuis.nl)

kleurt je leven